

רועי רוזן: קפקא לקטנים - הציורים Kafka For Kids - The Paintings

23.04.22 – 10.03.22

אוצרת: מיה פרנקל טנא

הפרויקט רחב-היריעה 'קפקא לקטנים' כולל סרט באורך מלא (111 דקות) וכשבעים ציורי גואש על נייר. הסרט משלב בין קומדיה מוזיקלית, אנימציה, דרמה ותעודה פוליטית. העלילה מתרחשת באולפן טלוויזיה פנטסטי וצבעוני המכונה 'בית הסיפורים הקסום', בו מצטלמת סדרה המבקשת לעבד את יצירותיו של קפקא עבור הגיל הרך. בפרק הראשון סבא חביב בחלוק שינה (ג'ף פרנסיס) מספר לילדה סקרנית (חני פירסטנברג) את 'הגלגול' - סיפורו של סוכן המכירות גרגור סמסא, שהתעורר בוקר אחד וגילה שהפך לשרץ.

הרהיטים והחפצים על הסט מתעוררים לחיים וממלאים גם הם תפקיד בעלילה כמעין מקהלה בתיאטרון יווני. גברת מנורה, מר כדור, וגם הציור 'טיטורלי' (המרפרר לדמותו של הצייר מהרומן 'המשפט') מבצעים שירים בליווי תזמורת הצעצועים של איגור קרוטוגולוב (שגם הלחין את המוזיקה). עם תחילת הפרק צצה בעיה סבוכה: איסור מפורש של מר קפקא לאייר את דמותו של השרץ. על הסט סוגיה זו נפתרת בנקל, כשנעלו השמאלית של קפקא מאשרת את המהלך. ואילו עבור רועי רוזן, לצייר את השרץ, ישות לימינלית ומעורפלת, מהווה חילול קודש פארודי של הסופר הנערץ, שאף על פי כן נעשה בחדווה ובהנאה. זאת מתוך כוונה כנה לחשוף רבדים של יופי ופיתוי, ובאמצעות החוויה הקולנועית לייצר הבנה עמוקה של יצירתו. הפרשנות הוויזואלית המובאת בסרט חושפת קשרים מפתיעים לאגדות ילדים, פנטזיות, צחוק ומשחק. מורכבות זו היא שעומדת בבסיס החוויה הקפקאית. מרכיב האנימציה בפרויקט נולד מתוך תשוקה עזה לצייר, לדמיין ולברוא דמויות ועולמות. בתערוכה זו מוצגים מבחר ציורים שנוצרו עבור קטעי האנימציה, ואחרים שנעשו כמתווה לתפאורה ולדירת משפחת סמסא. לצידם מוקרנים שירים אחדים מתוך הסרט, כמעין קדימונים. למרות שבמבט ראשון הם נראים כאיורים קלילים, ברבים מן הציורים הדיוקן, לב ליבו של הציור בעת המודרנית, הופך מושא לחקירה פילוסופית ואסתטית. פניהן של הדמויות "לוקות" בחוסר יציבות המאזכר את אי-הבהירות המורפולוגית של השרץ. לאיברים המרכיבים אותם העניק רוזן חיים משל עצמם. מוטיב זה מתבטא ביתר שאת בדמות המנקה, שפניה עשויים מאוסף של חורים עגולים המשמשים בערבוביה, תוך שהם מחליפים תדיר את מיקומם ותפקידם.

בדומה לגיבור הסיפור, גם הסרט עצמו עובר טרנספורמציה, והופך קודר ומאיים, בין השאר בעזרת הפסקות לפרסומות המייצרות סטיות בלתי צפויות בעלילה. החיבור בין עולמות המשפט והחוק, שהינם מוטיבים מרכזיים בכתיבתו ובחייו של קפקא, לסוגיות אתיות העוסקות בתפיסת הילדות ובשאלה מהו ילד, מקבל ביטוי עוצמתי במציאות המשפטית-פוליטית הנחשפת לקראת סופו של הסרט. זאת בדמות פרפורמנס של רטוריקה משפטית סבוכה, המחזירה את הסרט אל נקודת ההתחלה ושואלת: מהו, אם כן, ילד? תשובתו של החוק המקומי משופעת בניסוחים פתלתלים וסותרים עד לכדי אבסורד, יש שיאמרו, קפקאיים.